

Ökande sjukdom med stort mörkertal:

Snabbtest för celiaki nu på svenska apotek

- ofrivillig barnlöshet

kan vara dold celiaki

På fem minuter får du genom ett stick i fingret med ett nytt självtest svar på om du har celiaki, glutenintolerans. Sjukdomen ger ofta vaga symptom och tiotusentals svenskar saknar därför diagnos.

- Det här testet är lika säkert som våra mest sofistikerade sjukhustester. Men om svaret är positivt bör du söka läkare för att få diagnos och hjälp med sjukdomen.

Det säger professor Markku Mäki vid Tammerfors universitet i Finland som tagit fram Celiac test som finns på svenska apotek från månadsskiftet november/december.

Celiaki innebär att man inte tål gluten, ett protein som finns i vete, råg och korn. Det är en autoimmun sjukdom som på sikt skadar slemhinnan i tunntarmen. Tarmen försvarar sig genom att förtjocka slemhinnan som växer upp över tarmluddet så att ytan blir slät och tarmen inte jobbar lika bra. Näringsupptaget försämras vilket kan leda till viktnedgång eller att barns tillväxt hämmas.

- Man kan få magbesvär eller diarré men ofta märks inga symptom alls, säger Markku Mäki.

Mer än hälften utan diagnos

Celiaki är en ärftlig sjukdom och minst en procent av svenskarna beräknas lida av sjukdomen. Men knappa 45 procent har fått diagnos, enligt Svenska Celiakiförbundet. Sjukdomen missas ofta eller feldiagnostiseras, till exempel som laktosintolerans, vilken kan vara en följd av celiakin. En svensk studie från Umeå och några ännu ej publicerade tyder på att så många som tre procent av tolvåringarna är glutenintoleranta.

Symptomen är många och diffusa - trötthet och obetydliga magbesvär är de vanligaste. Sjukdomen diagnostiseras oftast först i 30-40-årsåldern. Den är dubbelt så vanlig hos kvinnor och upptäcks inte sällan under graviditet. Celiaki kan nämligen yttra sig som ihållande järnbristanemi som inte går att bota på vanligt sätt. Celiaki kan även orsaka ofrivillig barnlöshet, depression, led- och muskelsmärk, benskörhet och en hudsjukdom, populärt kallad "hudceliaki".

- Mörkertalet är fortfarande stort men vi har blivit bättre på att diagnostisera celiaki. Antalet som fått diagnosen i Finland har tiodubblats på tjugo år. Men sjukdomen ökar också – i lika höga grad som typ 1-diabetes. Celiaki är en välbekant sjukdom - en pizza-pasta-bulle-sjukdom, säger Markku Mäki, som är en av de mest välrenommerade celiakiforskarna.

Testa familjen vid misstanke

Hans forskning i Finland visar att sjukdomen blir vanligare med stigande ålder - 2,4 procent av den äldre finska befolkningen har celiaki. Docent Claes Hallert vid Hälsouniversitetet i Linköping och Vrinnevisjukhuset i Norrköping välkomnar testet:

- Jag tycker man ska ta testet om celiaki finns i familjen och man misstänker att man har den, säger han och fortsätter:

-Jag har mött många patienter som haft livslång celiaki utan att veta om det. Det är verkligen tragiskt att de gått omkring hela livet utan att förstå att det var mjölet de blev sjuka av. När de fått diagnos och övergått till glutenfri kost blir de förvånande över hur bra de kan må. Många tycker att de får ett helt nytt liv.

För den goda nyheten är att de som lägger om till glutenfri kost börjar må bättre redan efter några veckor eller månader. Tunntarmen normaliseras inom ett till två år, återfår sitt ludd och läker utan ärr.

- Det är jättebra att tillgängligheten av testet ökar – att privatläkare, sjukhus, distriktssköterskor, dietister och man själv kan testa. Det är inte konstigare än att ta ett blodtryck. Det behöver man ju inte gå till doktorn för. Men däremot ska man inte vid ett positivt provsvar på egen hand lägga om till glutenfri kost. Det blir inte bra, säger Claes Hallert som skrivit "Celiakiboken".

För vidare information:

Professor Markku Mäki vid Tammerfors universitet, mobil: +358503656668, e-post: markku.maki@uta.fi eller docent Claes Hallert, vid Hälsouniversitetet i Linköping och Vrinnevisjukhuset i Norrköping, mobil: 0705438282.

Du kan även kontakta VD Bertil Sundberg på FindOut Diagnostic som marknadsför testet i Sverige, tel: 08-56412150, mobil: 0708925888, e-post: bertil.sundberg@findout.se